

ПЕРМЯКОВ Дмитро Сергійович,
курсант 213 навчальної групи
факультету забезпечення державної
безпеки, Київський інститут
Національної гвардії України
(м. Київ, Україна)

Науковий керівник:

КОЗАК Валентина Андріївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри філології та
військового перекладу, Київський
інститут Національної гвардії
України (м. Київ, Україна)

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У РОЗВИТКУ КОМУНІКАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КУРСАНТІВ

Стратегічний курс України на інтеграцію до європейської та світової військової спільноти актуалізує проблему оперативної сумісності української армії зі збройними силами інших держав, що, своєю чергою, зумовлює необхідність підвищення рівня іншомовної компетентності вітчизняних військовослужбовців [1]. У сучасних умовах ефективно мовне навчання стає неможливим без активного застосування інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ), зокрема інструментів на основі штучного інтелекту (ШІ), які відкривають доступ до широких освітніх ресурсів для вдосконалення комунікаційних навичок [1]. Водночас формування цих навичок у вищих військових навчальних закладах (далі - ВВНЗ) стикається зі специфічними викликами, серед яких ключовим є брак часу для ґрунтовної та всебічної підготовки майбутніх офіцерів [2]. Це підкреслює нагальну потребу в інтенсифікації освітнього процесу за допомогою передових технологічних рішень.

Комунікативна компетентність майбутнього офіцера є складним, інтегральним утворенням, що виходить за межі суто лінгвістичних знань. Вона визначається як сукупність лінгвістичного, службово-діяльнісного, мотиваційного, емоційного, когнітивного та соціокультурного компонентів [2, с. 41]. Таке поєднання формує синергію знань, умінь та навичок, що дозволяє курсанту не лише коректно висловлюватись, а й функціонально та інтерактивно спілкуватися в різноманітних соціальних та професійних контекстах [1]. Саме така багатоаспектна природа компетентності вимагає комплексного підходу до її формування, де технологічні інновації відіграють ключову роль.

Інтеграція штучного інтелекту фундаментально трансформує освітню парадигму, змінюючи саму суть професійної діяльності викладача. ШІ не замінює педагога, а розширює його можливості, перетворюючи його з традиційного носія знань на фасилітатора, ментора та координатора освітнього процесу [3]. Ця

трансформація стає можливою саме завдяки інструментам ШІ, які автоматизують рутинні завдання, такі як перевірка тестів, та надають дані для індивідуалізованої роботи з курсантами, що є особливо цінним в умовах обмеженого часу у ВВНЗ [3, с. 10]. Такий перехід сприяє формуванню студентоцентристського середовища, в якому акцент зміщується на самостійність, відповідальність та персоналізацію навчання кожного курсанта [4].

Центральним принципом, який реалізує ШІ, є саме персоналізація навчання, що відкриває нові горизонти для розвитку комунікативних навичок. Системи розпізнавання мовлення та віртуальні асистенти надають курсантам миттєвий зворотний зв'язок щодо вимови, інтонації та плавності мовлення, дозволяючи відточувати артикуляційні навички в безпечному середовищі без страху зробити помилку [5; 6]. Розмовні агенти та чат-боти симулюють реалістичні діалоги, що дозволяє розвивати навички інтерактивної комунікації [6]. Ключовим є те, що ШІ уможлиблює створення персоналізованих навчальних траєкторій та адаптивних систем оцінювання, які враховують індивідуальний темп і потреби кожного курсанта, пропонуючи завдання оптимальної складності для ефективного засвоєння матеріалу [7, с. 101].

Окрім технічних можливостей, найглибший вплив ШІ може полягати в його здатності змінювати психологічний ландшафт вивчення мови, безпосередньо долаючи мотиваційні та емоційні бар'єри. Дослідження показують, що AI-грамотність позитивно корелює із самоефективністю курсантів у використанні технологій [8]. Вища самоефективність та впевненість у користуванні інструментами ШІ значно знижують рівень тривожності в мовному класі, яка є одним з головних бар'єрів для вільного спілкування [8; 5]. Саме це зниження тривожності та підвищення впевненості у власних силах безпосередньо посилюють готовність до спілкування, що є ключовою складовою комунікативної компетентності [8]. Більше того, ШІ створює потужну мотивацію завдяки можливості взаємодії з носіями мови та роботи в персоналізованому середовищі, вільному від соціального осуду [1; 5]. Таким чином, інтеграція ШІ виступає як багатоаспектний процес. Він комплексно впливає не лише на методiku викладання, а й на психологічну готовність курсантів до ефективної іншомовної комунікації.

Отже, штучний інтелект є потужним інструментом для формування комунікативної компетентності, необхідної майбутнім офіцерам в умовах міжнародної інтеграції. Його подвійна роль робить його незамінним для інтенсифікації освітнього процесу, особливо в умовах часових обмежень, характерних для ВВНЗ. З одного боку, ШІ-технології, такі як системи розпізнавання мовлення та розмовні агенти, забезпечують розвиток практичних навичок через інтерактивну практику. З іншого – вони формують психологічну готовність до комунікації, підвищуючи самоефективність курсантів та знижуючи рівень тривожності. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку методик підготовки викладачів до використання ШІ [7], а також на вивчення етичних аспектів та питань кібербезпеки в освітньому процесі [6].

Список використаних джерел:

1. Совгар О. М. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій при формуванні іншомовної компетентності майбутніх офіцерів Збройних Сил України. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Том 85, № 5. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/4442>.
2. Красник М. Інтеграція засобів інформаційно-комунікаційних технологій навчання у формуванні комунікативної компетентності курсантів. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2012. № 2. С. 40–47.
3. Балик А. Модель професійної компетентності вчителя інформатики в умовах інтеграції штучного інтелекту в освітній процес. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2025. Том 13, № 3. С. 7–12.
4. Коровій Д. М., Лазаренко Н. І. Змішане навчання в закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. Вип. 63. С. 164–171.
5. Yan W., Li B., Lowell V. L. Integrating Artificial Intelligence and Extended Reality in Language Education: A Systematic Literature Review (2017–2024). *Education Sciences*. 2025. Vol. 15, no. 8. Art. 1066.
6. Rusmiyanto, Huriati N., Fitriani N., Tyas N. K., Rofi'i A., Sari M. N. The Role Of Artificial Intelligence (AI) In Developing English Language Learner's Communication Skills. *Journal on Education*. 2023. Vol. 6, no. 1. P. 750–757.
7. Грушко Р. Вплив хмарних технологій і штучного інтелекту на формування цифрової компетентності на уроках інформатики. *Вища освіта України*. 2024. № 2. С. 99–106.
8. Zhang Q., Nie H., Fan J., Liu H. Exploring the Dynamics of Artificial Intelligence Literacy on English as a Foreign Language Learners' Willingness to Communicate: The Critical Mediating Roles of Artificial Intelligence Learning Self-Efficacy and Classroom Anxiety. *Behavioral Sciences*. 2025. Vol. 15, no. 4. Art. 523.